

De Zaak Millereau II

Alphonse Millereau is na de dood van zijn tante in 1835 eigenaar van het Château de Cuy geworden maar woont zelf al zijn hele leven in het familiekasteel, Château de Vauban bij Bazoches, niet te verwarren met het Château de Bazoches. Millereau is een aristocraat en verre familie van de Nièvre's meest beroemde zoon, Maarschalk Sébastien Le Prestre de Vauban.⁵⁵ Hij kreeg, zo blijkt uit zijn bewaarde dagboeken, naarmate hij ouder werd, meer en meer moeite met de nieuwe sociale en politieke ontwikkelingen in de Nièvre en in Frankrijk. De republiek krijgt steeds vastere vormen, het liberale gedachtegoed wint terrein en de democratie had nieuwe deelnemers, met als klap op de vuurpijl de invoering van het algemeen mannenkiesrecht in 1848. Millereau ervaart de gevolgen van deze veranderingen tijdens de regionale verkiezingen in 1867 voor de Conseil Régional van de Nièvre.⁵⁶ In het kanton Lormes hebben zich vier kandidaten gemeld bij de kiescommissie. In de eerste ronde haalt niemand de absolute meerderheid en blijven de twee kandidaten met de meeste stemmen over voor een tweede ronde. Een van de twee is Alphonse Millereau, die deze zetel al heel veel jaren bezet. Hij is bovendien burgemeester van Bazoches en dat mandaat zal zich over een nog veel langere periode uitstrekken: meer dan veertig jaar. Hij is net als zijn vader, en later zijn schoonzoon, kleinzoon en achterkleindochter burgemeester van Bazoches en ze zijn het 'voor het leven', zo lijkt het, want de gemeente kent in twee eeuwen slechts vier burgemeesters.

Millereau heeft een forse achterstand op nummer 1, de heer Eugène Dupin, voormalig functionaris van de Raad van State, en een vertegenwoordiger van een bekend intellectueel en republikeins gezind geslacht. Millereau sluit in de twee weken tussen de twee verkiezingsronden, een verbond met een van de verliezers, de burgemeester van Lormes, notaris Tardy. De verbazing daarover is groot want beide heren hebben elkaar tot een paar dagen ervoor als volstrekt onacceptabel en onbetrouwbaar gekwalificeerd. Ze hadden die kwalificaties over elkaar publiek gemaakt in een scherpe briefwisseling die in 'L'Impartial de la Nièvre' verschijnt, een van de eerste kranten in de Nièvre. L'Impartial verschijnt vanaf 1867 en is gelieerd aan de politicus Léon Gambetta, en dus niet de aristocratie gunstig gezind. De krant was blijkbaar liberaal genoeg om ook conservatieve politici aan het woord te laten, zeker als deze onderling openlijk hun ruzies in de kolommen van de krant uitvochten. In ronkend proza maken de edelman Millereau en de burgermeester Tardy elkaar zwart. Millereau is een royalist en schrijft de negatieve stemming rond de verkiezingen toe aan de nieuwe wetgeving over het algemeen mannenkiesrecht. Dit nieuwe electoraat was in de ogen van Millereau naïef, niet opgeleid om de democratische verantwoordelijkheid te dragen en bovenal gemakkelijk te misleiden. Hij schopt daarmee natuurlijk tegen minimaal twee paar schenen: de oprechte democraten en de nieuw toegelaten kiezers; en dat is niet echt verstandig in verkiezingstijd. Het opportunisme heeft geen succes en de onverwachte ommezwaai van deze twee politieke vijanden komt veel te laat. De tweede ronde levert hetzelfde resultaat op: de kandidaat van de oppositionele Radicale/Republikeinse Partij wint met een grote meerderheid: Eugène Dupin 1611 stemmen en kandidaat Millereau 1013 stemmen.

Maar daarmee is de kous nog niet af. Millereau is woedend en tekent beroep

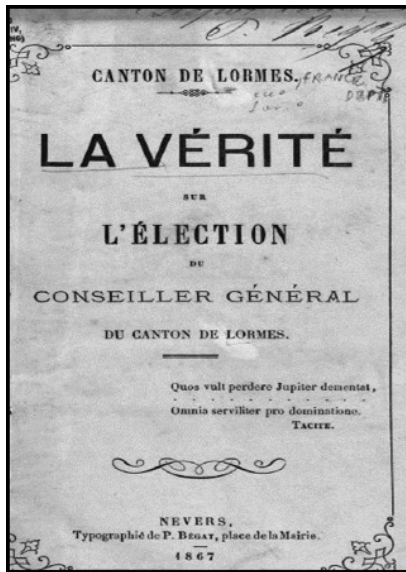

Fig. 62. Boekomslag 'La Vérité' van F. Wagnien.

Hertogin van Chastellux – een oud adellijk geslacht dat in de streek in zeer hoog aanzien staat – beschuldigd van partijdigheid in deze verkiezingsstrijd ten gunste van Millereau. Ook al ontkent Dupin in alle toonaarden – hij is zelfs bevriend met haar –, Millereau beschouwt deze beschuldiging als smaad. Dergelijke valse beschuldigingen zouden enkel bedoeld zijn om verwarring te zaaien. Sociale chantage! Tot slot, Dupin zou bovendien allerlei beloftes hebben gedaan die hij nooit zou kunnen nakomen. En tot ergernis van Millereau was hij in ieder geval er één wel nagekomen, namelijk kosteloos wijn laten schenken op de verkiezingsdag in de dorpen waar een partijgenoot burgemeester was; uiteraard met de hoop dat deze burgervaders de 'goed gestemde' kiezers naar de stembus zouden begeleiden. Politieke chantage! De aantijgingen worden unaniem verworpen door de kiescommissie en in tweede instantie ook door de Prefect, die de verkiezingen officieel rechtmatig verklaart.

De affaire krijgt voor Millereau nog een onaangenaam staartje. Een andere tegenstander van hem, de advocaat Wagnien, heeft meer dan genoeg van dergelijk opportunistisch gedrag en publiceert een zwartboek over de verkiezingsstrijd met Millereau als middelpunt. De argumentatie liegt er niet om en de oude edelman komt er niet best vanaf. Het venijnigst is de volgende passage over hem en zijn vrienden: "Ils ne comprennent pas que les traditions de l'ancien servage ne sont plus en harmonie avec le nouvel ordre de choses et les idées du dix-neuvième siècle."⁵⁷ ("Ze begrijpen niet dat de tradities van het oude lijfeigenschap niet meer in overeenstemming is met de nieuwe orde der dingen en ideeën van de 19e eeuw.")